

Anyanyelvi nevelés a tudományos játéokban

Készítette: R. Toma Kornélia főiskolai docens

Eszterházy Károly Főiskola Comenius Kar

Sárospatak, 2015

A dark grey arrow points to the right from the left edge of the slide. Below it, several thin, light blue lines curve downwards and to the right, creating a decorative border on the left side of the text area.

Comenius anyanyelvi nevelés terén megfogalmazott
állításai, a fejlesztésre javasolt módszerei
2015. november 5-én is érvényesek.

A tudományos játék a *Didactica Magnában*

- A FELNÖTTÉ VÁLÁS SZAKASZAINAK MEGFELELŐ NÉGYFÉLE ISKOLATÍPUS:
- 1. „anyai iskola”
(0-6. életév: gyermekkor)
- 2. anyanyelvi iskola/ a tudományos játék, vagyis a nyilvános népiskola
(6-12. életév: serdülőkor)
- 3. latin iskola: minden városban kell működtetni
(12-18. életév: ifjúkor)
- 4. „Akadémia”
(18-24. életév: a felnőtté válás kora)

Az anyanyelvi iskola/ a tudományos játék feladata

- A 6-12 éves gyermekek megtanítása az életben hasznos dolgokra:
 - olvasás
 - írás
 - számolás
 - zene
 - erkölcsstan
 - történelem
 - földrajz

Az anyanyelvi nevelés a *Didactica Magnában*

- ▶ IX. fejezet: az **egész ifjúságot** (lányok és fiúk) nyilvános iskolába kell küldeni;
- ▶ XXII. fejezet: **A nyelvek módszertana**
 - ▶ a nyelv, idő, gyakorlat (hallás, olvasás, másolás), életkornak megfelelően, fokozatosan, tankönyvek: Előcsarnok→Kapu→Kastély→Kincstár
- ▶ XXVIII. fejezet: **Az anyaiskola eszméje**
 - ▶ helyes ejtés, képes beszéd utánzása megfelelő hangjejtéssel, verstanulás
- ▶ XXIX. fejezet: **A népiskola eszméje**
 - ▶ az anyanyelv tanítása elsődleges, célok: anyanyelven tudjanak olvasni, írni a nyelvtani szabályoknak megfelelően; mindennapi írásgyakorlat, idegen nyelv tanítása 10-12 éves kortól

Az anyanyelvi nevelés a *Pampaediában*

VII. fejezet: a XX. probléma: Az összes iskolának nevezett taposómalmot és műhelyt játszótérre kell változtatni. Ez valóra válik, ha:

- ▶ Szem előtt tartjuk az életkor szerinti alkalmasság időpontját (helyesen és szelíd módszerekkel irányítsuk a természetes ösztönöket, amikor jelentkeznek).
- ▶ Mindig a legelsőktől és a legelsőktől kell kezdeni, pl. az olvasásban: 1. az ábécétől, 2. a szótagolási táblázatokon át, 3. a szavakig, mondatokig, közmondásokig, szövegekig.
- ▶ Egyidejűleg foglalkoztassuk az elmét, a nyelvet és a kezet.

Az anyanyelvi nevelés a *Pampaediában*

- ▶ Mindent játékosan és vetélkedők formájában végeztessünk. A nyelvkönyvet nyolc színpadi párbeszéd formájában szerkesztette meg. Minden más is megszerkeszthető színpadi jelenetként.
- ▶ Szervezzünk különféle testi és lélekfrissítő foglalkozásokat, például az ékesszólás fejlesztése végett: rögtönzött beszélgetéseket, levélírói és szónoki gyakorlatokat. És így joggal mondhatjuk majd az iskolát játéknak.

Az írás és az olvasás alapelemei a *Tirociniumban*

- Címzettek: „A betűvetés tanításának szakértői, szülők és pedagógusok”
- I. rész: alapvetések, alapelvek
- II. rész: a betűk alapelemei három táblázatban, az olvasás alapelemei három szövegen (1. rímelő szavak, 2. erkölcsi intelmek, 3. lelki gyakorlatok),
- III. a társalgás alapelemei három párbeszédben
 - 1. Az írni és olvasni tudás hasznáról,
 - 2. Arról, hogy az olvasás és írás tudását folyamatosan gyakorolni kell,
 - 3. A tanulmányokban való további előrehaladásról és a magasabb iskolákról

Nyelvhasználati követelmények a *Schola Ludus*ban

- ▶ „A megjegyzendő dolgok könnyebben vésődnek a emlékezetükbe így, életszerűen megjelenítve, mint ha csak hallják vagy olvassák őket,...”
- ▶ „...tartsátok meg iskolátokban ezeket a játékos gyakorlatokat...”
- ▶ „Akik a színen beszélnek, mértéktartó magabiztossággal szóljanak,...
- ▶ Kiejtésük legyen világos és tagolt, teljes egészében feleljen meg a tudomány szabályainak, amelyeket az (a szavakkal, a kifejezésekkel, a mondatokkal és a beszéd egészével kapcsolatban) előír.”
- ▶ „Mindazt, amit megneveznek, egyidejűleg kezüket kinyújtva... mutassák, tapintsák is meg,... (Ha egyik sincs kéznél,... anyanyelvükön nevezzék meg.

Comenius anyanyelvi nevelési programjának utóélete

- ▶ Játékos gyakorlatok a nyelvhasználat elsajátítására → gamifikáció
- ▶ Színpadi játékok → a dramatizálás módszere
- ▶ Az olvasástanítás lépései → hangoztató-elemző-összetevő módszer, szótagoltatással
- ▶ Érzékszervek bevonása a hang-betű tanításába → fonomimikai módszer
- ▶ Fokozatosság → a tananyag évről évre koncentrikusan bővül
- ▶ Gyakorlatközpontú → törekvés az elmélet és a gyakorlat egyensúlyára
- ▶ Kiejtéstanítási tevékenységek rendszeres végzése